

VĂN MẪU LỚP 12

CẢM NHẬN VỀ MÀU SẮC NAM BỘ TRONG TRUYỆN NHỮNG ĐỨA CON TRONG GIA ĐÌNH CỦA NGUYỄN THỊ

BÀI MẪU SỐ 1:

Truyện Những đứa con trong gia đình của Nguyễn Thị là khúc tráng ca của tuổi trẻ miền Nam anh hùng thời đánh Mỹ.

Một trong những nét đặc sắc về nghệ thuật là Nguyễn Thị đã tạo nên màu sắc Nam Bộ, một dấu ấn tuyệt đẹp mà độc giả dễ dàng nhận thấy.

Màu sắc Nam Bộ biểu hiện rõ nhất là ở cảnh vật được miêu tả, ở sự việc được nói đến, ở tính cách và ngôn ngữ nhân vật được khắc họa (má Tư Năng, chú Năm, chị Chiến, Việt..).

Cảnh tượng chiến trường ở nơi nào, ở thời nào chẳng giống nhau, nhưng dưới ngòi bút của Nguyễn Thị, chiến trường sau tiếng bom rền đạn ráo lại có nét riêng, rất Nam Bộ. Giữa đồng không mông quạnh “một sự vắng lặng như từ trên trời lao xuống..”, “tiếng đé gáy u u cao vút mãi lên” giữa đêm sâu thăm thẳm. Chính giữa không gian ấy, người chiến sĩ bị thương nặng, lạc đơn vị mới cảm thấy rõ nhất mình đang trở về kỉ niệm tuổi thơ, mình đang sống giữa quê hương (một nơi trên vùng đồng bằng Nam Bộ): “Bóng đêm vắng lặng và lạnh lẽo bao trùm lấy Việt, kéo theo đến cả con ma cụt đầu vẫn ngồi trên cây xoài mồ côi và thằng chông thụt lưỡi hay nhảy nhót trong những đêm mưa ngoài vòm sông, cái mà Việt vẫn nghe các chị nói hồi ở nhà, Việt nằm thờ dốc...”.

Ngôi nhà má Tư Năng cũng như hàng ngàn hàng vạn mái nhà của bà con khắp vùng Hậu Giang, Tiền Giang, Bạc Liêu, Bến Tre... ở cạnh các vàm, các kênh, bao trùm bởi màu xanh của rặng bần, của khóm đước, mà người Bắc rất dễ nhận ra: “Nhà day cửa ra sông, trong đêm vui náo nức này, đom đóm từ ngoài rặng bần cũng kéo vào đầy nhà. Chúng bay chớp chớp như dò trên nóc rồi sà xuống mặt Việt”.

Màu sắc Nam Bộ được thể hiện ở những vật dụng, ở cái gia tài của má Tư Năng để lại. Đó là “năm công ruộng hồi trước mấy chú cấp cho ba má”, là “hai công mía để dành làm đám giỗ ba má”, là những thứ làm ăn của nhà nông nghèo khó, lam lũ: chén, đĩa, cuốc, vá, đèn soi mà chị em Việt sẽ gửi lại chú Năm, trước khi đi đánh giặc.

Cảnh đêm tòng quân của tuổi trẻ vùng đồng bằng Nam Bộ vui như ngày hội, bà con cô bác cả xã kéo đến, “dàn sáng rực”, hai chị em Chiến và Việt tranh giành nhau, làm cho anh các bộ “đã cầm viết rồi lại dật xuống”, chú Năm phải “nheo mắt nhìn “ đứng ra phân xử: “Hai đứa

cháu tôi nó một lòng theo Đảng như vậy. tôi cũng mừng. Vậy xin trên cứ ghi tên cả hai. Việc lớn là tính theo việc lớn, còn việc thỏa mọn trong nhà tôi thu xếp khác xong”. Đó là

tâm lòng, là ý nghĩ là cách nói chất phác của bà con cô bác nơi miệt vườn vùng đồng bằng sông Cửu Long.

Cảnh hỗn chiến giữa ta và giặc, cảnh tấn công như vũ bão của quân ta qua sự lắng nghe, sự cảm nhận của Việt vừa hồi tỉnh sau cơn mê cũng mang nét rất riêng của Nam Bộ thời đánh Mĩ: “Việt ngóc dậy. Rõ ràng không phải tiếng pháo lệnh lừng lừng của giặc. Đó là tiếng nổ quen thuộc, gom vào một chỗ, lớn nhỏ không đều, chen vào đó là những dàn súng nổ vô hồi vô tận. Súng lớn và súng nhỏ quyện vào nhau như tiếng mõ và tiếng trống đình đánh dậy trời đất hồi Đồng khởi”.

Màu sắc Nam Bộ được thể hiện rõ nhất ở tính cách và ngôn ngữ của các nhân vật như má Tư Năng, chú Năm của Chiến, Việt.

Hình ảnh má Tư Năng dẫn đàn con đi đòi đầu ba, hình ảnh má Tư Năng hiên ngang, thách thức: “Vợ Tư Năng đây!” khi đứng trước mũi súng và lời hăm dọa của lũ giặc: “Vợ Tư Năng đâu?”. Bọn lính bắn vọt qua đầu má, má đưa hai bàn tay to bản phủ lên đầu đàn con đang nép dưới chân. Má chèo xuồng, mà đi làm thuê, mà đi đấu tranh chính trị, má coi thường cái chết, vì má tin một cách mộc mạc, giản dị rằng “người chết có cái vui của người chết, nếu không, người ta sanh con làm gì?” Hình ảnh má Tư Năng làm ta nhớ đến câu nói: “Còn cái lai quần cùng đàn lì” của chị út Tịch trong Người mẹ cầm súng.

Cái cuốn sổ ghi bao việc “thôn mỏm” trong gia đình bằng thứ chữ “lòng vòng” Chuyện thím Năm. Ông nội, bác Hai, tía của Việt... bị giặc giết như thế nào, các chiến tích của ông nội, của thằng Hai, của chị em Việt, chú đều ghi rõ. Cuốn sổ ấy là truyền thống cách mạng của gia đình má Tư Năng, cũng là của hàng vạn gia đình nông dân Nam Bộ trong suốt ba mươi năm trời đánh Pháp, đánh Mĩ.

Nguyễn Thi có tài sử dụng một số chi tiết nghệ thuật bắt nguồn từ hiện thực cuộc sống, nâng lên tầm khái quát, tô đậm màu sắc Nam Bộ. Tiếng hò của chú Năm là một chi tiết nghệ thuật đặc sắc, độc đáo của Nguyễn Thi tạo dựng nên giọng hò của chú Năm “đục và tức như gà gáy”. Đã nhiều lần chú cất giọng hò. Trước bữa cúng má Tư Năng, chị em Việt Chiến sắp lên đường ra trận, chú Năm cất giọng hò: “Câu hò nổi lên giữa ban ngày, bắt đầu cất lên như một hiệu lệnh dưới ánh nắng chói chang, rồi kéo dài, từng tiếng một vỡ ra, nhấn nhủ, tha thiết, cuối cùng ngắt lại như một lời thề dữ dội”.

Chị Chiến giống má như đúc. Chiến cũng có hai bắp tay tròn vo sạm đỏ màu cháy nắng như má. Tiếng “cóc”, tiếng “nghe”, tiếng “ừ”, tiếng chân bước “bịch bịch” của Chiến có khác nào má, “in như má vậy”. Bàn việc thu xếp nhà cửa trước khi đi đánh giặc, nghe em nói, Chiến “hứ một cái “cóc” rồi trở mình. May mà chị không bẻ tay rồi đập vào bắp vế than mỏi” như má. Chiến đảm đang, sớm biết lo liệu, thường nhường nhịn em, chú Năm đã hết lời ca ngợi: “Không! Việc nhà nó thu được gọn thì việc nước nó mở được rộng, gọn bề gia

thế, đặng bề nước non”. Chiến có tư thế hiên ngang, quyết liệt như các 0 du kích vườn dừa Bến Tre: “Đã làm thân con gái ra đi thi tao chỉ có một câu: Nếu giặc còn thì tao mất, vậy à”.

Việt là hình ảnh đẹp nhất, in đậm màu sắc Nam Bộ nhất trong truyện Những đứa con trong gia đình. Nụ cười “lớn lên”, hai gò má “cũng muốt như da trái vú sữa”, cái ná thun của tuổi thơ vẫn mang theo khi đi bộ đội, Việt rất giống ba. Mỗi lần nghe tiếng ná thun của Việt, má Việt lại nói: “Đó, lại giống cái thằng cha nó rồi!”. Việt hồn nhiên, trong sáng hay tranh giành với chị, nhưng lại “giấu chị như giấu của riêng” trước đồng đội. Dững cảm trong chiến đấu, không sợ giặc nhưng lại sợ “thằng chổng thụt lưỡi”, “con ma cụt đầu”... Mới hai tuổi xuân đã lập công tiêu diệt một xe bọc thép Mĩ; bị trọng thương, lạc đơn vị, nằm giữa chiến trường, tuy chỉ còn một viên đạn đã lên nòng. Việt “vẫn sẵn sàng nổ súng”, “Trên trời có mây, dưới đất có mây, cả khu rừng này còn có mình tao. Mây có bắn tao thì tao cũng bắn được mây”... Hình ảnh Việt theo má lên tới quận “đòi đầu ba”, hình ảnh Việt trong đêm tòng quân, trong cảnh cùng chị gái khiêng bàn thờ má sang gửi nhà chú Năm đã làm ta nhớ mãi, nhớ đứa con trai má Tư Năng, nhớ một chàng trai mới lớn vùng miệt vườn đồng bằng sông Cửu Long thời chống Mĩ. Việt là hình bóng của quê hương; Việt là hiện thân trong câu hò của chú Năm: "... khi thì Việt biến thành tấm áo vá hoặc con sông dài cá lội của chú, khi thì Việt biến thành người nghĩa quân Trương Định, ngọn đèn biển Gò Công, hoặc ngôi sao sáng ở Tháp Mười”.

Thời chống Mĩ, tuổi trẻ cả nước ta nung nấu một lời thề: “Ra đi chỉ một lời thề - Chưa giết hết giặc chưa về quê hương”. Việt và chị gái khi khiêng bàn thờ má đi gửi cũng định ninh một lời thề: “Nào, đưa má sang ở tạm bên nhà chú, chúng con đi đánh giặc trả thù cho ba má, đến chừng nào nước nhà độc lập, con lại đưa má về”.

“Những đứa con trong gia đình” đã kết tinh nghệ thuật của ngòi bút Nguyễn Thi. Nghệ thuật kể chuyện, dựng cảnh, tạo hình, chọn chi tiết điển hình, phân tích tâm lí nhân vật, cá biệt hóa ngôn ngữ nhân vật... tất cả đều mang màu sắc và hương vị Nam Bộ. Màu sắc Nam Bộ tạo nên hồn cốt phong cách ngôn ngữ nghệ thuật của Nguyễn Thi trong Người mẹ cầm súng và Những đứa con trong gia đình.

Sự thành công đó đã khẳng định vị thế được tôn vinh của Nguyễn Thi là "nhà văn của người nông dân Nam Bộ thời chống Mĩ”.

BÀI MẪU SỐ 2:

Trong văn học Việt Nam thời kỳ chống Mỹ cứu nước những nhà văn đã tích cực đóng góp những tác phẩm nói lên những phẩm chất tốt đẹp của nhân dân ta và đặc biệt những tác phẩm ấy đã mang lại thành công cho họ. Trong số những tác phẩm ấy phải kể đến những đứa con trong gia đình của Nguyễn Thi. Có thể nói truyện ngắn này không chỉ góp phần cổ vũ tinh thần đấu tranh cũng như ca ngợi vẻ đẹp phẩm chất của toàn dân tộc mà còn thể hiện được những màu sắc rất Nam Bộ. Điều đáng chú ý ở đây là chỉ có người dân Nam Bộ mới có.

Thứ nhất màu sắc Nam Bộ được thể hiện trong ngôn ngữ trong truyện những đứa con trong gia đình. Nguyễn Thi được mệnh danh là nhà văn của người dân Nam Bộ và ông quả là không hổ với dân hiệu ấy đã mang đến cho chúng ta một màu sắc Nam Bộ cực kì hấp dẫn. Trong truyện những người trong gia đình là một gia đình nhân dân Nam Bộ vì vậy ngôn ngữ toàn bài là ngôn ngữ Nam Bộ. Tác giả dùng hàng loạt những từ ngữ địa phương trong truyện. Hay là chính những cách xưng hô của nhân vật trong tác phẩm. Chiến và Việt không gọi nhưng người sinh ra mình là bố mẹ như ngoài bắc, cũng không phải là mẹ, u, bầm như ngày xưa mà gọi là ba má. Đó là cách gọi riêng của người Nam Bộ mà không một vùng miền nào giống. Việt gọi chị Chiến là chị hai, gọi em mình là út. Điều đó thể hiện sự khác biệt của người dân miền Nam. Không những thế họ không thường xuyên gọi tên của người thân mình hoặc họ đặt tên theo thứ tự trong nhà, theo số đếm. Vì thế mà có tên gọi là chị Hai, chú Năm. Những tên gọi ấy thật mộc mạc mà giản dị, cũng giống như Nguyễn Khoa Điềm nói trong bài thơ đất nước của mình là:

“ cái kèo cái cột thành tên ”

Người dân nơi đây thì nói tên theo số thứ tự đó là một nét văn hóa của Nam Bộ nước ta.

Thứ hai màu sắc Nam Bộ thể hiện trong chính nội dung của tác phẩm. Đó là cuộc kháng chiến chống giặc Mỹ của nhân dân miền Nam. Đây không phải là một cuộc kháng chiến của riêng Miền Nam mà nó là cuộc kháng chiến của toàn nước, thế nhưng miền Nam vẫn giữ vai trò chủ chốt vì chiến tranh xảy ra ở chiến trường miền Nam trong khi đó những người miền Bắc chỉ hỗ trợ phần nào về lương thực cũng như sức người. Nói cách khác miền Bắc là hậu phương vững chắc để hỗ trợ miền Nam kháng chiến chống Mỹ cứu nước, giành độc lập tự do hòa bình cho cả dân tộc. Vì thế có thể nói màu sắc Nam Bộ chính là ở cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước này.

Thứ ba màu sắc Nam Bộ thể hiện trong tính cách và phẩm chất của con người miền Nam mà đại diện ở đây là gia đình của Chiến và Việt.

Phẩm chất đầu tiên đó là có truyền thống yêu gia đình, yêu nước căm thù giặc sâu sắc. điều đó được thể hiện trong truyền thống gia đình Việt. Từ những người lớn đến thanh niên trẻ con như Việt tất cả đều có một lòng yêu nước và chính gia đình Việt đại diện cho tất cả những gia đình nhân dân miền Nam khác cùng nhau đánh giặc Mỹ. Tiêu biểu là họ đã phải chịu mất mát đau thương di chiến tranh gây ra mất đi những người thân yêu và chính vì thế họ nuôi trong mình những nỗi căm thù bọn giặc quyết tâm ra chiến trường để trả thù cho ba má. Ông nội của Việt bị chánh tổng bắn chết, bà nội Việt bị lính huyện đánh đập, ba Việt đi bộ đội tầm vong thì bị chúng chặt đầu, còn má Việt vì tìm thông tin cho du kích mà chúng pháo của địch mà chết. Chính những đau thương mất mát ấy lại thể hiện tấm lòng yêu nước của gia đình Việt nói riêng và người dân Nam Bộ nói chung. Họ luôn sẵn sàng chiến đấu vì tổ quốc quê hương mình cho độc lập dân tộc. Má Việt một người phụ nữ hay lam hay làm cũng không sợ những đe dọa của giặc, bà dò đường đi để liên lạc giúp những người chiến sĩ cọng sản. và đến thời của Việt và Chiến cũng vậy. trước tiên là Chiến, là một cô gái còn rất trẻ nhưng Chiến lại rất trưởng thành so với cái tuổi của mình. Đặc biệt Chiến có ngoại hình rất giống má mình, và khi ba má mất đi Chiến rất vững vàng luôn thể hiện được mình là một người chị trong gia đình. Trong gia đình bây giờ Chiến là người lớn nhất vì thế cho nên cô gái mười chín tuổi trưởng thành hơn và biết lo lắng sắp xếp việc nhà. Sự sắp xếp hợp lý đến nỗi thằng Việt tưởng rằng đó là những điều má dặn chị trước khi má mất, còn chú Năm thì phải khen ngợi vì sự sắp xếp đó “ gọn bề gia thất đặng bề nước non”. Còn Việt một chàng trai mười tám tuổi, chỉ kém chỉ có một tuổi nhưng Việt trẻ con hơn chị rất nhiều. thế nhưng Việt nhất định đòi đi lính để trả thù cho ba má, ngay từ nhỏ Việt đã tỏ ra là một người rất căm thù giặc, dám xông vào đá cái thằng đã giết chết ba của mình. Sau này vào chiến trường Việt còn lập được nhiều chiến công hiển hách. Việt thể hiện tình yêu với chị cũng rất khác biệt dấu chị như dấu của riêng không muốn những người đồng chí anh em của mình biết đến chị sợ họ cướp mất chị mình. Việt là một khúc sông chảy xa nhất trong dòng sông gia đình.

Phẩm chất thứ hai đó thể hiện được tính cách của con người miền Nam đó là trung kiên sôi nổi đi chiến đấu. điều đó được thể hiện trong việc đăng kí đi lính của hai chị em. Chiến là chị cho nên muốn đi trước thương em nghĩ em mình không thể chịu được những khó khăn gian nan và nguy hiểm trên chiến trường nên nhất định chưa muốn cho Việt đi. Chiến nghĩ để thêm một năm nữa lúc ấy Việt bằng tuổi chiến lúc này thì sẽ cho Việt đi sau. Với cả còn đứa em út nên cũng muốn Việt ở lại với em. Thế nhưng Việt nhất định không nghe, lòng căm thù giặc và ý chí muốn trả thù cho ba má thúc giục cậu đăng kí đi ngay. Khi gọi tên những ai muốn đăng kí tòng quân Việt đứng dậy đầu tiên, qua đó thể hiện được ý chí sục sôi trong Việt lớn như thế nào. Chị Chiến nhất định ngăn cản em cháu còn nhỏ xin các chú cho nó năm sau đi. Nhưng Việt thì khăng khăng đòi đi, may sao có chú Năm đến giải quyết chú mừng vì cả hai đứa cháu đều muốn đi đánh giặc, đều có ý chí kiên cường như vậy. Chú quyết định cho cả hai đứa cùng đi ra chiến trường. Qua đó ta thấy chị em chiến chính là điển

hình cho tính cách của người dân Nam Bộ trung kiên sôi nổi. Việt đại diện cho sức trẻ tiến công của thanh niên Nam Bộ, đâu biết bao nhiêu gian nan nguy hiểm thậm chí là mất đi tính

mạng hai chị em vẫn bất khuất tiến lên đi theo con đường cách mạng của Đảng. đó phải chăng là một sự giác ngộ lớn về sứ mệnh dân tộc giao phó?.

Phẩm chất thứ ba là chiến đấu bất khuất anh dũng, điều này thể hiện qua những lần Việt ngát đi tìm lại trong rừng mưa ấy. Việt là một anh lính trẻ thể nhưng tuổi thể nhưng lại có một ý chí chiến đấu dũng cảm quên mình. Anh dám xông lên đánh hạ một xe bọc thép của địch. Anh bị thương nhưng vẫn trong tư thế chiến đấu. Dường như vết thương kia không làm anh quên đi nhiệm vụ của mình. Anh đau nhưng anh vẫn nghĩ về những kỉ niệm bên gia đình của mình, từ kỉ niệm về lần đi bắt ếch, rồi đến kỉ niệm về má, chiếc ná thun, về việc đi bộ đội của hai chị em. Thế đấy ngay cả khi cái chết cận kề cậu vẫn nhớ về gia đình mình hay chính là quê hương đất nước. cũng vì thế mà khi đồng đội anh đi tới nếu không đánh tiếng thì đã ăn viên đạn của cậu tư rồi.

Tóm lại nhà văn Nguyễn Thi rất xứng đáng với danh hiệu nhà văn của người dân Nam Bộ. Qua truyện ngắn này chúng ta thấy rõ được những màu sắc Nam Bộ trong truyện mà nổi bật chính là phẩm chất đáng quý của họ. Đó là lòng yêu nước thương nhà căm thù giặc sâu sắc, đó là tính cách thẳng thắn thành thật trung kiên bộc trực. Và đó còn là sự chiến đấu bất khuất với ý chí không bao giờ lùi bước. Tất cả những thứ ấy đã làm nên một câu chuyện hay về một thời oanh liệt của nhân dân ta. phải chăng nó trở thành truyền thống của người dân Nam Bộ, giống như gia đình truyền thống của chị em Chiến Việt vậy.

BÀI MẪU SỐ 3:

Trong văn học cách mạng miền Nam thời kì chống Mĩ, Nguyễn Thi là cái tên thường xuyên xuất hiện bởi ông là tác giả của những bài bút kí chiến tranh, truyện ngắn và cuốn truyện kí nổi tiếng được nhiều người biết đến: Người mẹ cầm súng. Nội dung các sáng tác của Nguyễn Thi có chung một nền tảng là hiện thực cuộc sống chiến, đấu gian khổ, ác liệt của quân dân miền Nam. Mỗi tác phẩm là một bài ca ca ngợi chủ nghĩa yêu nước và anh hùng cách mạng; là bài học thấm thía về lí tưởng, suy nghĩ và hành động cho tuổi trẻ thời đánh Mĩ. Bạn đọc thích thú và yêu mến văn chương của Nguyễn Thi bởi có thể tìm thấy ở đó nguồn tư liệu dồi dào, phong phú về vùng đất và con người phương Nam. Truyện ngắn Những đứa con trong gia đình là bức tranh đậm đà chất sống dân gian và màu sắc Nam Bộ, tiêu biểu cho bút pháp nghệ thuật của Nguyễn Thi.

Tuy quê gốc ở Nam Định nhưng do phiêu dạt vào Nam kiếm sống từ thời còn ít tuổi nên Nguyễn Thi hiểu biết rất rõ về đặc điểm thiên nhiên cũng như phong tục tập quán, cuộc sống sinh hoạt của người dân Nam Bộ. Bức tranh khung cảnh thiên nhiên trong các tác phẩm thường được tác giả miêu tả đan xen với hoạt động của con người lao động và chiến đấu.

Đoạn trích Những đứa con trong gia đình có nhiều nét đặc biệt. Nét đặc biệt thứ nhất là bối cảnh. Đó là khu rừng cao su nơi cách đây mấy ngày đã diễn ra một trận đánh ác liệt giữa quân Giải phóng và lính Mĩ – ngụy. Mùi khói súng, mùi xác chết, xác xe bọc thép của giặc bị bắn cháy, mặt đất ngổn ngang vì bom đạn cày xới... Nét đặc biệt thứ hai là trong khung cảnh ấy, chỉ có một mình chiến sĩ Việt bị thương nặng và lạc đơn vị. Tác giả tả khu rừng xa lạ chìm trong bóng đêm mênh mông qua cảm nhận của Việt – một chàng trai nông thôn đồng bằng Nam Bộ vừa bước qua tuổi thiếu niên và mới tham gia chiến đấu : Đêm nữa lại đến. Đêm sâu thăm thẳm, bắt đầu từ tiếng đé gáy u u cao vút mãi lên... Một sự vắng lặng như từ trên trời lao xuống chạy từ cổ Việt, lan dài cho tới ngón chân... Bóng đêm vắng lặng và lạnh lẽo bao trùm lấy Việt, kéo theo đến cả con ma cụt đầu vẫn ngồi trên cây xoài mồ côi và thằng chông thụt lưỡi hay nhảy nhót trong những đêm mưa ngoài vòm sông, cái mà Việt vẫn nghe các chị nói hời ở nhà, Việt nằm thờ đốc...

Nguyễn Thi miêu tả khung cảnh trận đánh đang diễn ra ở phía xa qua cảm nhận của Việt trong tình huống bị thương nặng và đang cố tìm về với đơn vị của mình. Việt hình dung và phán đoán diễn biến của trận đánh qua sự nghe ngóng, nhận xét về các loại tiếng súng khác nhau: Một loạt đạn súng lớn văng vẳng dội đến ầm ỉ trên ngọn cây. Rồi loạt thứ hai... Việt ngóc dậy. Rõ ràng không phải tiếng pháo lệnh lừng lừng của giặc. Đó là những tiếng nổ quen thuộc, gom vào một chỗ, lớn nhỏ không đều, chen vào đó là những dây súng nổ vô hồi vô tận. Súng lớn súng nhỏ quyện vào nhau như tiếng mõ và tiếng trống đình đánh dậy trời dậy đất hời Đờng khời. Đùng súng của ta rồi ! Việt muốn reo lên. Anh Tánh chắc ở đó, đơn vị

mình ở đó. Chà, nổ dữ, phải chuẩn bị lựu đạn xung phong thôi !... Tiếng máy bay vẫn gầm rú hỗn loạn trên cao... Kèn xung phong của chúng ta đã nổi lên. Lựu đạn ta đang nổ rộ...

Chật Nam Bộ đậm đặc nhất là ở đoạn Việt hồi tưởng cảnh đêm mít tinh ghi tên tòng quân và cảnh hai chị em bàn bạc suốt đêm để thu xếp chuyện gia đình trước lúc lên đường nhập ngũ. Nhờ thông thuộc ngôn ngữ và cách ăn nói mộc mạc của người nông dân Nam Bộ nên các chi tiết, hình ảnh, nhân vật... hiện lên trên trang viết của Nguyễn Thi chân thực, tự nhiên, sống động khiến cho người đọc có cảm giác như mình đang được chứng kiến sự việc diễn ra trước mắt : Trong đêm mít tinh để ghi tên thanh niên tòng quân, trước mặt bà con cả xã, đèn sáng rực, anh cán bộ của huyện đội vừa dứt lời, cả hai chị em Việt giành nhau chạy lên.

– Tôi tên là Việt, anh cho tôi đi bộ đội với.

– Chị Chiến đứng sau Việt, thờ: “ Đề nghị mấy anh xét cho. Nó là em tôi mà cái gì nó cũng giành...”

Đôi chân mày rộng của anh cán bộ cứ nhướng lên giữa trán, không hiểu chuyện gì. Bà con cô bác ở dưới bàn tán lao xao. Anh cán bộ hỏi Việt:

– Hai em là chị em ruột?

– Dạ, nhà em ở ấp Một, em mười tám, chị Chiến em mười chín.

Việt dòm chị, mình đứng đâu có thua chị, tuy tóc chị có cao hơn mình một ít chút thật.

Chị Chiến nói:

– Đến Tết này nó mới được mười tám anh à ! Em nói để em đi trước, nó ở nhà, thùng thủng để chú Năm em thu xếp rồi hãy đi, mà nó không chịu.

Anh cán bộ nhìn hai bộ mặt bầu bầu cùng một khuôn có hai cái chót mũi hơi hớt lên của chị em Việt, rồi cười:

– Ba mà có đi đây không em ?

– Dạ không.

– Ba má em chết rồi.

– Chị Chiến nói thêm cho rõ.

Anh cán bộ đã cầm viết rồi lại đặt xuống. Từ dưới sân, chú Năm bước lên. Chú nheo mắt nhìn chị em Việt, rồi nói với anh cán bộ:

– Tôi xin có một câu với đồng chí huyện đội. Hai đứa cháu tôi nó một lòng theo Đảng như vậy, tôi cũng mừng. Vậy xin trên cứ ghi tên cho cả hai. Việc lớn ta tính theo việc lớn, còn việc thôn môn trong nhà tôi thu xếp khắc xong.

Đúng là kiểu nói và giọng điệu “rất” Nam Bộ của một nông dân yêu nước.

Chiến và Việt có những điểm chung nhưng cũng có những nét riêng thể hiện tính cách của mỗi người. Chiến với vai trò là chị nên suy nghĩ chín chắn hơn và ăn nói cũng chừng chặc hơn, cố tỏ rõ cái “uy” của người trên. Còn Việt là em, tuy chỉ kém chị một tuổi nhưng tính nết vẫn còn trẻ con, bông bột và hiếu thắng. Đoạn văn tả cuộc nói chuyện giữa hai chị em chứng tỏ nhà văn nắm rất vững tâm lí của từng nhân vật:

Cũng ngay đêm ấy, về tới nhà, trước khi ngủ, chị Chiến từ trong buồng nói với ra với Việt:

– Chú Năm nói mày với tao đi kì này là ra chân trời mặt biển, xa nhà thì ráng học chúng học bạn, thù cha mẹ chưa trả mà bỏ về là chú chặt đầu.

Việt lăn kên ra ván, cười khi khi:

– Chị có bị chặt đầu thì chặt chớ chừng nào tôi mới bị.

– Tao đã thưa với chú Năm rồi. Đã làm thân con gái ra đi thì tao chỉ có một câu: Nếu giặc còn thì tao mất, vậy à.

– Chà, chị Chiến bữa nay nói i như má vậy ! Cũng ở trong buồng mà nói với ra, cũng nắm với thằng út em, ở trên cái giường đó. Việt nói:

– Chị biết vậy sao hỏi nãy chị ngăn tôi? Người ta mười tám rồi mà nói chưa.

– Hỏi đó má tính tuổi cho mày chớ bộ tao tính ha?

Nhà day cửa ra sông, trong đêm vui náo nức này, đom đóm từ ngoài rặng bần cũng kéo vào đầy nhà. Chúng bay chớp chớp như dò trên nóc rồi sà xuống trước mặt Việt. Chị Chiến cũng không ngủ được, sắp tới đây biết bao nhiêu chuyện phải lo, ngay bây giờ cũng bao nhiêu chuyện phải nhớ. Cả chị cả em cùng nhớ đến má. Hình như má cũng đã về đâu đây. Má biến theo ánh đom đóm trên nóc nhà hay đang ngồi dựa vào mấy thúng lúa mà cầm nón quạt ? Đêm nay, để gì má vắng mặt, má cũng phải về dòm ngó coi chị em Việt tính toán việc nhà làm sao chớ ?

Gây xúc động thật sự cho người đọc là cảnh sáng hôm sau, hai chị em làm cơm cúng má rồi khiêng bàn thờ má sang gò bên nhà chú Năm : Chị Chiến... nhắc bồng một đầu bàn thờ má lên. Việt ghé vào một đầu. Nào, đưa má sang ở tạm bên nhà chú, chúng con đi đánh giặc trả thù cho ba má, đến chừng nước nhà độc lập con lại đưa má về. Việt khiêng trước. Chị Chiến khiêng bịch bịch phía sau. Nghe tiếng chân chị, Việt thấy thương chị lạ. Lần đầu tiên Việt

mới thấy lòng mình rõ như thế. Còn mối thù thằng Mĩ thì có thể rõ thấy được, vì nó đang đè nặng ở trên vai.

Hai chị em khiêng má băng tất qua dây đất cày trước cửa, men theo chân vườn thoảng mùi hoa cam, con đường hồi trước má vẫn đi để lộ hết đồng này sang bung khác.

Đúng là bức tranh sinh động về nông thôn và đời sống tinh thần phong phú của người dân Nam Bộ : yêu gia đình, yêu đất nước, một lòng một dạ với cách mạng. Cái hay của Nguyễn Thi là tác giả thể hiện chủ nghĩa yêu nước và anh hùng cách mạng qua những câu chuyện rất giản dị, rất đời thường. Giản dị, chân chất, trong sáng như tính cách của những con người mà nhà văn gắn bó, yêu mến trong những năm tháng gay go, ác liệt của cuộc chiến tranh chống đế quốc Mĩ và bè lũ tay sai bán nước.

Những đứa con trong gia đình là truyện ngắn thành công về nhiều mặt. Điều hấp dẫn người đọc trước hết là ở cách kể chuyện tự nhiên, mộc mạc của tác giả rất phù hợp với việc thể hiện tính cách đặc trưng của con người Nam Bộ thật thà, chất phác. Thông qua nội dung của truyện, nhà văn đã làm nổi bật sự gắn bó sâu nặng giữa tình cảm gia đình và tình yêu nước, tình cách mạng ; giữa truyền thống gia đình với truyền thống dân tộc đã tạo nên sức mạnh tinh thần to lớn của con người Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mĩ cứu nước. Văn phong đậm đà chất Nam Bộ của tác giả cũng góp phần rất lớn tạo nên sức cuốn hút mạnh mẽ của tác phẩm. Nguyễn Thi xứng đáng với lời khen tặng là nhà văn của nông dân Nam Bộ.

BÀI MẪU SỐ 4:

Không sinh ra ở Nam Bộ nhưng Nguyễn Thi đã sống gắn bó với mảnh đất Nam Bộ trong những năm tháng ác liệt nhất của cuộc kháng chiến chống Mỹ. Ở đó, ông là nhà văn quân đội vừa tham gia chiến đấu với nhân dân Nam Bộ vừa hoạt động văn nghệ. Vì thế, ông hiểu rõ tính cách, tâm hồn, lối sống của người nông dân Nam Bộ.

Qua tác phẩm Những đứa con trong gia đình ta nhận ra sắc thái Nam Bộ đậm đà. Sắc thái Nam Bộ biểu hiện rõ nhất là ở cảnh vật được miêu tả, sự việc được nói đến, ở ngôn ngữ và tính cách của nhân vật.

- Cảnh tượng chiến trường ở nơi nào, thời nào cũng giống nhau nhưng dưới ngòi bút Nguyễn Thi, chiến trường sau tiếng bom rền đạn réo lại có nét riêng, rất Nam Bộ. Giữa đồng không mông quạnh “một sự vắng lặng như từ trên trời lao xuống...”, “tiếng đé gáy u u cao vút mãi lên” giữa đêm sâu thăm thẳm. Chính giữa không gian ấy, người chiến sĩ bị thương nặng, lạc đơn vị mới cảm thấy rõ nhất mình đang trở về kỉ niệm tuổi thơ, đang sống giữa quê hương (một nơi trên vùng đồng bằng Nam Bộ): “Bóng đêm vắng lặng và lạnh lẽo...ngoài vòm sông...”.

- Ngôi nhà má Tư Năng cũng như hàng ngàn, hàng vạn mái nhà của bà con khắp vùng Hậu Giang, Tiền Giang, Bạc Liêu, Bến Tre... Ở cạnh các vàm, các kênh bao trùm bởi màu xanh của rừng bần, của khóm đước: “Nhà day cửa ra sông...trước mặt Việt”.

- Màu sắc Nam Bộ được thể hiện ở những vật dụng, ở cái gia tài của má Tư Năng để lại. Đó là “năm công ruộng”, “hai công mía”, là những thứ làm ăn của nhà nông nghèo khó, lam lũ: nôi, lu, chén, đĩa, cuốc, vá, đèn soi mà chị em Việt sẽ gọi lại chú Năm trước khi đi đánh giặc.

- Cảnh đêm tòng quân của tuổi trẻ vùng đồng bằng Nam Bộ vui như ngày hội. Cảnh hỗn chiến giữa ta và giặc, cảnh tấn công như vũ bão của quân ta, qua sự lắng nghe, cảm nhận của Việt vừa hồi tỉnh sau cơn mê cũng mang nét rất riêng của Nam Bộ thời đánh Mỹ: “Việt góc dậy...hồi Đồng Khởi”.

- Màu sắc Nam Bộ được thể hiện rõ nhất ở tính cách và ngôn ngữ của các nhân vật như má Tư Năng, chú Năm, của Chiến và Việt. Mỗi nhân vật của Nguyễn Thi đều có cá tính riêng song dường như tất cả đều có những đặc điểm, tính cách rất Nam Bộ, “rất Nguyễn Thi”. Đó là lòng yêu nước mãnh liệt, tinh thần căm thù sâu sắc đối với bọn thực dân và tay sai; đó là sự gan góc, tinh thần chiến đấu; thẳng thắn, bộc trực, lạc quan, giàu tín nghĩa; rất mực giản dị, hồn nhiên.

+ Hình ảnh má Tư Năng dẫn đàn con đi đòi dầu chông; hiên ngang, thách thức : “Vợ Tư Năng đây!” khi đứng trước mũi súng và lời hăm dọa của lũ giặc. Bọn lính bắn vọt qua đầu

má, má đưa hai bàn tay to bản phủ lên đầu các con đang nép dưới chân. Má chèo xuồng mà đi làm thuê, mà đi đấu tranh chính trị, đến lúc chết vẫn ở trong tư thế sẵn sàng chiến đấu (trái cà nông vẫn còn nóng hổi). Hình ảnh má Tư Năng làm ta nhớ đến câu nói “Còn cái lai quần cũng đánh” của chị Út Tịch trong “Người mẹ cầm súng”.

+ Chú Năm, người giữ vị trí, vai trò quan trọng trong gia đình, như một cuốn gia phả sống. Lời nói của chú cứ như lời truyền dạy của tổ tiên, ông bà: “Chuyện gia đình ta nó cũng dài như sông để rồi chú sẽ chia cho mỗi người một khúc mà ghi vào đó”. Dòng sông mà chú nói là dòng sông truyền thống, là cội nguồn nuôi dưỡng cho ý chí và tinh thần cho những đứa con tiếp nối như Việt và Chiến. Cái dòng sông ấy trong quá khứ không xa là máu và nước mắt mà chú đã cô đọng lại qua ngòi bút mộc mạc, qua lời kể, qua giọng hò đau đớn mà như Nguyễn Thi viết nó “đục và tức như gà gáy”. Hình ảnh chú Năm gần như là kết tinh phẩm chất và khí phách của người dân Nam Bộ, giản dị, mộc mạc từ lời ăn tiếng nói với những từ ngữ chất phát như “trọng trọng”, “thôn mỏn” cho đến cái thú giang hồ “đi đây đi đó”. Đặc biệt là tinh thần chuộng đạo nghĩa. Chỉ một lời nói với chị em Việt: “Việc nhà nó thu được gọn thì việc nước nó mở được rộng, gọn bề gia thế, đặng bề nước non”. Những câu nói ấy thật đặc sắc bởi âm vang cả một truyền thống đạo nghĩa tận ngàn xưa hay chí ít cũng là tinh thần khí phách Nguyễn Đình Chiểu năm nào.

+ Chị em Việt: Từ lúc bé Việt đã dám xông vào thẳng giặc mà đấm mà đá, lớn lên hai chị em tranh nhau đi bộ đội, cùng chiến đấu dũng cảm và lập được nhiều chiến công. Chiến và Việt là những gương mặt đại diện cho thế hệ trẻ miền Nam anh dũng trong thời kì chống Mỹ cứu nước.

- Điều đáng nói của tác phẩm là ở chỗ, Nguyễn Thi miêu tả những người con Nam Bộ, gửi gắm vào tác phẩm của mình một màu sắc Nam Bộ đậm nét nhưng nhà văn muốn ta nghĩ đến không chỉ một gia đình Nam Bộ, không chỉ nhân dân Nam Bộ mà cả một Tổ quốc đang hào hùng chiến đấu bằng sức mạnh sinh ra từ nỗi đau thương. Câu nói của chú Năm mãi ngân vang trong lòng những người con đất Việt như một lời nhắc nhở sâu sắc: “Trăm sông đổ về một biển... ngoài cả nước ta”. Đọc Nguyễn Thi, thấy tác phẩm của ông nồng nàn hơi thở thô phác, ầm áp và mạnh mẽ của đất đai, những nhân vật của ông cắm chắc vào đời sống, lăn lộn trong vất vả gian nguy da dẻ cứ đỏ au lên vì nắng gió và quần áo vẫn đậm chất mồ hôi mặn mòi khét cháy. Nhà văn đã đứng trên hai bàn chân bám chắc vào đất, vào hiện thực. Cũng chính vì thế mà ta có cơ hội được chiêm ngưỡng màu sắc Nam Bộ đậm đà trong các tác phẩm của ông./.